

ХАРКІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ № 158

СПЕЦВИПУСК ГАЗЕТИ
«ШКІЛЬНЕ МІСТЕЧКО»

«ШКІЛЬНЕ МІСТЕЧКО»

У цьому випуску:

Історія свята

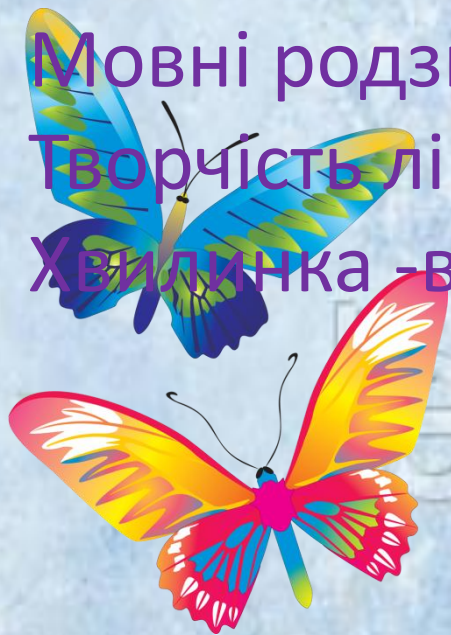
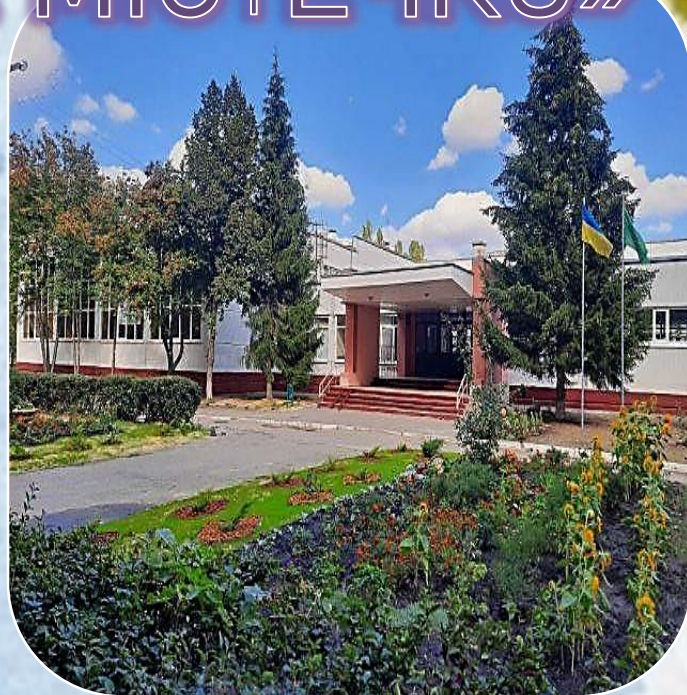
Цікаві факти про

українську мову

Мовні родзинки

Творчість ліцеїстів

Хвилинка -веселинка

Art shop
romania

МОВИ – ЦЕ ВАЖЛИВО!

Міжнародний день рідної мови – свято, яке нагадує про право кожного розмовляти рідною мовою у своїй країні.

Сьогодні українці виборюють це право зі зброєю в руках. За українську мову, національну ідентичність та право бути господарями на своїй землі гинуть кращі сини та доньки країни.

Кожному очевидна істина: мова має значення. Це та рушійна сила, яка об'єднала нас, українців, і весь світ та веде до перемоги України. Підтримувати культурне розмаїття, захищати мови корінних народів, утверджувати українську мову як державну, допомагати армії – наше спільне завдання.

Кожного року 21 лютого увесь світ відзначає Міжнародний день рідної мови. Це свято досить молоде. Воно було запроваджено у листопаді 1999 року згідно тридцятої сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО з метою захисту мовної й культурної багатоманітності. Історія свята, на жаль, має трагічний початок. 21 лютого 1952 року у Бангладеш (Східний Пакистан) пакистанська влада жорстоко придушила демонстрацію людей, які виражали

свій протест проти урядової заборони на використання в країні своєї рідної — бенгальської, мови. Відтоді кожного року Бангладеш відзначає день полеглих за рідну мову. Саме за пропозицією цієї країни ЮНЕСКО проголосило 21 лютого Міжнародним днем рідної мови. А починаючи з 21 лютого 2000 року, цей день відзначаємо і ми, українці.

Цікаві факти про українську мову

Однією з "родзинок" нашої мови є те, що вона багата на зменшувальні слова.

Навіть слово "вороги" має зменшувально-пестливу форму, яка вживається в гміні України. Пам'ятаєте: "...згинуть наші вороженьки, як роса на сонці".

Спробуйте пограти в гру, хто назве більше синонімів до слова обраного слова, той і переможець! Хай щастить!

У "Короткому словнику синонімів української мови", де зібрано 4279 синонімичних рядів, найбільше синонімів має слово "бити" – аж 45!

А ви чули, про паліндроми? Це так звані "дзеркальні" фрази або слова: їх можна читати як зліва направо, так і справа наліво.

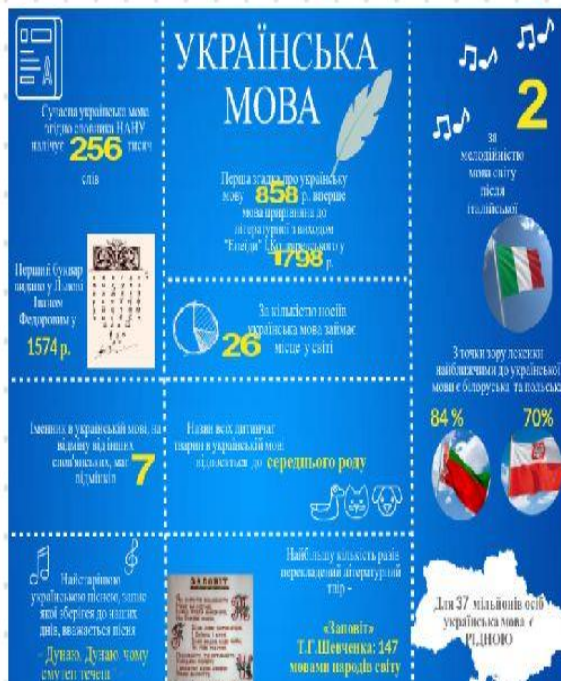
Ось приміром "Я несу гусеня", або ж "ротатор". Можете і ви згадати щось цікаве про паліндроми?

У нашій мові є три форми майбутнього часу! Уявіть, ми не задумуючись вживаємо їх в розмові.

Нумо згадувати разом – проста (під), складна (йтиму) і складена (буду йти), наведи приклади ще?

Українська мова має "напівофіційний" статус в американському окрузі Кук. Так, ще у 2013 році влада округу презентувала нову україномовну програму

населення регіону про податкову політику влади. Подумаєте, і що тут такого, проте саме українську мову обрали, бо вона одна з найбільш уживаних мов округу.

Харитоненко Софія, 8-Б клас

ТОП-5 фактів з історії української мови

1

Українська мова сформувалася ще за часів Київської Русі. Приблизно тоді ж, в XI столітті, від праслов'янської остаточно відокремилися польська, російська, білоруська та інші слов'янські мови. Давні книги українською писали лише ченці, і це було виключно Євангелія та літописи. Для них використовували так звану церковнослов'янську мову — офіційний діалект, яким у побуті ніхто не розмовляв. Але жива мова згодом змінила і його. 1619 року церковний діяч Мелетій Смотрицький у Кам'янець-Подільському створив граматику церковнослов'янської мови з багатьма українськими словами.

2

Через століття, 1721 року, російський імператор Петро I заборонив українську мову "заради виправлення та згоди з великоросійською". Просто за 10 років до цього цареві довелося воювати проти гетьмана Івана Мазепи, який прагнув створити нову українську державу. Тож мовна цензура стала суто політичним заходом. Священнослужителів змусили переписати всі книги, в яких використовувався український варіант церковнослов'янської. Навіть у Києво-Могилянській академії, яка була головним вищим навчальним закладом у всьому регіоні, заборонили використовувати українські слова. Не зважаючи на це, в народі мова не зникла.

3

Два великих твори світової літератури XIX століття були опубліковані українською — "Енеїда" Івана Котляревського та "Кобзар" Тараса Шевченка. Перша — тонка пародія на однойменну давньоримську поему Вергілія. Друга — збірка оригінальних віршів про життя українського народу. Обидві книги, як кажуть сьогодні, стали бестселерами і продемонстрували, що українська — не просто народна, а цілком літературна мова. Видати книги вдалося лише тому, що заборони попереднього століття ослабли.

4

1863 року міністр внутрішніх справ Російської імперії Петро Валуєв видав секретне розпорядження назавжди заборонити видання книг українською мовою, оскільки її нібито не існує. Насправді російська влада боялася, що поневолене нею населення українських земель воскресне духом і знову захоче створити свою незалежну державу. Однак у другій половині XIX століття Західна частина України перебувала під контролем Польщі і зрештою Австро-Угорщини, тож книжки українською мовою продовжили вільно видавати там. Згодом їх завозили до Російської імперії як контрабанду.

5

Одразу після падіння Російської імперії у 1917 році українська стала офіційною мовою Української Народної Республіки. За кілька років цю державу завоювали більшовики, але, несподівано для багатьох, продовжили тотальну українізацію. У 1920-ті роки національна культура розквітла — в Україні видавали газети, писали книги, знімали кіно рідною мовою. Проте 1930-го українізацію згорнули, а проти активних українців почалися репресії. Наприкінці 1960-х років Москва розпочала другу хвилю русифікації. Напруга в культурі була такою, що 1978 року дисидент Олекса Гірник здійснив самопалення на знак протесту проти русифікації.

Українська мова офіційно визнана однією з найкрасивіших: вона посідає друге місце у світі за мелодійністю (після французької італійської) й третє за красою лексики (після французької та перської). І це не прості слова — а підтвержені факти.

Цікаві факти

1. Відповідно до даних Національної Академії Наук України, сучасна українська мова містить приблизно 256 тисяч слів. Цікаво, що за лексичним запасом українська найбільш споріднена з білоруською — 84% спільної лексики, з польською й сербською ми маємо 70% і 68% відповідно з польською й російською — 62%.

2. Точно сказати, коли зародилася українська мова складно, але відомо, що вона однозначно виникла раніше за російську, німецьку, турецьку тощо. За даними вченого Василя Кобилюха, українська сформувалася ще в X-IV тисячоліттях до нашої ери й походить із санскриту.

українську мову

3. Перші слова з української мови записані в 448 році нашої ери. Тоді візантійський історик Пріск Панікійський перебував на території сучасної України в таборі володаря Аттіли, який згодом розгромив Римську імперію, і записав слова «мед» і «страва».

Сушина Тимур, 7-А клас

Говорімо українською правильно

ТВОЯ МОВА
= ТВОЯ
ПЕРЕМОГА

Один мудрець сказав такі слова: «Поневолений народ, що забуває свою мову, держить ключ від своєї в'язниці у своїх руках». Не забуваймо про це. Через рідну мову стали ми на ноги, ввійшли в сім'ю просвічених європейських народів.

Щоб плекати чистоту та правильність своєї мови, потрібно позбуватися слів-«паразитів». Такі лексеми потрапили до української мови ще від радянських часів. Тому не всі українці можуть знати, коли слово є українським, а яке є калькою.

- Говорити, співати, писати, викладати, видавати... можна українською, по-українському, по-українськи.
- «Мати рацію» - це найкращий відповідник до русизму «бути правим».

✗		✓
половник		ополоник
друшлаг		друшляк
солонка		сільниця
терка		тертка, тертушка
кувшин		глек, глечик
хлоп'я		пластівці
масло		олія
горбушка		цілушка, окраєць

Піти за кавою чи по каву?

Запам'ятайте: піти по каву, йду по молоко, пішла по продукти, пішов по чипси.

«В нашому коледжі економлять на опаленні — я геть сьогодні замерзла на парах», — розповідає студентка. Та, на щастя, вона не перетворилася на крижану скульптуру. Коли людині холодно, варто вживати слово «змерзла» та залишити в спокої те суржикове «замерзла».

«Вчити себе самого – благородна справа»

Ох уже ця неоковирна калька з російської мови — «приймає участь». Але ж у нас є прекрасний, дзвінкий і, головне, наш ріднесенький відповідник: «взяти участь».

Федорченко
Дар'я, 11-А
клас

Фразеологізми у рослинному і тваринному світі

Піднести гарбуза

Вовчий апетит

Як з ..... вода

Підсипати перцю

Кіт у мішку

Брати ..... за роги

Яблуку ніде впасти

Кури не клюють

..... душа

Як горохом об стіну

Свиню підкласти

..... на вухо наступив

Як гриби після дощу

Собача вірність

*«Яке прекрасне рідне слово!
Воно – не світ, а всі світи».*
В. Сосюра

ТВОРЧІСТЬ ЛІЦЕІСТІВ

Квітуча й мальовнича в світі є країна,
Чудове вона має ім'я - Україна!
Родилась я в ній, зростаю і навчаюсь.
Я - українка, і цим я пишаюсь!

Щаслива, що живу в багатім краї!
Тут є сади вишневі і лани безкраї,
Моря безмежні і ліси широколисті
А ще луки - зелені та барвисті!

Завжди всміхаюсь сонячним світанкам,
Радю тихим мирним ранкам!
Ми, українці - вільні, єдині,
Дружні та трудолюбиві.
Ми - велика, міцна родина!
І нас не зламати ніколи,
Бо моя Україна - це сила!

Нехай панує мир на всій планеті.
Дитячий сміх лунає скрізь.
І нашу солов'їну мову українську
Хай буде чути на вустах у всіх!

Я - українка, і цим я пишаюсь!
Разом до Перемоги нам іти!
До всіх сьогодні я звертаюсь:
"Під мирним небом давайте жити,
І щоб назавжди без війни!"

Войткова Анастасія, 6-А клас

ТВОРЧІСТЬ ЛІЦЕІСТІВ

*Наша мова милозвучна,
Наче солов'їний спів!
Так вона лунає ніжно,
Наче музика вві сні.*

*Мова наша – наче музика,
Що душу зігріває.*

*Ніби сонечко сміється,
Так вона лунає!*

Сипко Анастасія, 6-В клас

*Є на світі мова.
Ох, яка ж чудова!
В ній співають птиці,
Горобці й синиці.
Живе в світі мова –
Українська мова!
Й милозвучна і красива,
Наче якась магічна сила.
Любіть її та поважайте,
Українську. Розмовляйте!*

Борисов Лев, 6-В клас

ТВОРЧІСТЬ ЛІЦЕІСТІВ

Гаркуша Дар'я, 6-В

Є багато мов у світі,
І країн багато є.
Про одну найкращу мову
Розпочну свою розмову.
Мелодійну, неймовірну,
Неповторну, солов'їну.
Чарівну у цілім світі,
Бо рясніє, наче квіти.
Мову вільних кобзарів,
Мову сильних козаків,
Неньку нашого народу,
Українську рідну мову!!!

*Українська мова-мова солов'їна.
В ній пташки співають і квітне
долина.
Як її почуєш, будеш ти щасливим.
Пречудової краси станеш свідком.
Українська мова-мова солов'їна,
Приголосні має, голосні співає!*

Борисов Лев, 6-В клас

ukrainian.kiev.ua

ХВИЛИНКА – ВЕСЕЛИНКА

ВІД 6-Б КЛАСУ

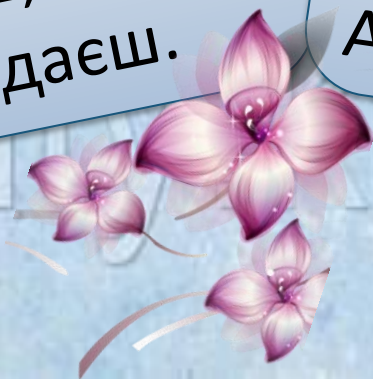
ВЕСЕЛІ ЗАГАДКИ

Злита з хвостиком ця
крапка,
Невелика, власне, лапка.
Робить паузу, всім
знайома.
Як вона зветься?

Ніде не купиш,
На вагах не зважиш,
Сам здобуваєш,
У комору складаєш.

Що за знак - стрункий
як спис.
Він над крапкою завис.
Спонука до поклику,
Хто ж бо він?

Дуже я потрібна всім:
І великим, і малим.
Всіх я розуму учу,
А сама завжди мовчу.

ЦІКАВІ РЕБУСИ

rebus1.com / ua

,

”

rebus1.com / ua

’

rebus1.com / ua

”

rebus1.com / ua

,

”

Малює казку 3-В клас

3-А клас. Зустріч із книгою.

Читає українською 3-А клас

Скрипченко М., 6-Б

використані Інтернет-ресурси